УДК 37.0–022.33(477):004.77:316.774

DOI: 10.12958/2227-2844-2021-8(346)-2-213-223

Блудова Юлія Олександрівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, м. Харків, Україна.
julia_bludova@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-6338-0571>

Потапова Наталя Валеріївна,

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри педагогіки, психології,
початкової освіти та освітнього менеджменту
Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради, м. Харків, Україна.
remnattaly@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7891-6770>

**ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ
УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗАСОБАМИ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Перед сучасною системою освіти стоїть важливе завдання розвитку особистості учня, що передбачає розкриття його творчого потенціалу та суб'єктних властивостей. Це завдання неминує змінює ключові педагогічні позиції у здійсненні освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти. Набувають розвитку такі його особливості, як плюралізм та варіативність, демократизація відносин суб'єктів виховання, ціннісно-сміслова спрямованість, діалогічність, співтворчість суб'єктів освітнього процесу.

Зміст нормативно-правових документів різного рівня, диктують необхідність побудови освітньої діяльності, націленої на ефективне комунікативне співробітництво та досягнення успішного результату. Консервативна парадигма системи освіти, що базується на традиційних методах і формах, що включають фронтальну роботу і що передбачає відповідну роль педагога, відходять другого план. Актуальною є діяльнісна парадигма, заснована на компетентнісному підході, що передбачає формування певного переліку компетенцій вже на етапі основної школи. Соціальне замовлення, а також освітні завдання, що змінилися, зумовлюють необхідність формування комунікативної

компетенції, що забезпечує ефективність комунікативної взаємодії, без страху виникнення комунікативних бар'єрів та вміння оперувати знаннями та вміннями в процесі застосування стратегічних комунікативних ходів (Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа», 2016).

Особливістю сучасної компетентісно-орієнтованої парадигми освіти є суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії педагогів та учнів. Насправді, компетенція, будучи категорією, нерозривно пов'язаною з особистістю конкретного учня, не може бути сформована без його активної участі, ззовні, в рамках суб'єкт-об'єктної взаємодії. Звідси виникає проблема обґрунтування сутності суб'єкт-суб'єктної взаємодії «педагог – здобувач освіти» у сучасній системі освіти, яка в умовах реалізації компетентісного підходу не може обмежуватися лише традиційною комунікацією у процесі трансляції педагогом готового знання (Ліннік, 2014).

Розвиток особистісно-діяльнісного підходу, основи якого було закладено ще І. Песталоцці, А. Дистервегом, Л. Виготським, О. Леонтьєвим та ін., остаточно затвердило схему суб'єкт-суб'єктних відносин в освітньому процесі. В даний час активність учасників освітнього процесу, їх навчальна взаємодія розглядається як двостороння суб'єкт-суб'єктна взаємодія, де обидві сторони є повноправними суб'єктами освітнього процесу. Дана схема навчальної взаємодії є складною системою, ефективність якої багато в чому залежить від способу та якості взаємодії її елементів.

Відштовхуючись від нових поставлених завдань навчання в рамках освіти, зауважимо, що позиція педагога в освітньому процесі тепер має ґрунтуватися на співдружності та співробітництві. Тим самим реалізація суб'єкт-суб'єктної взаємодії в освітньому процесі, формування комунікативної компетенції є невід'ємним чинником успішності усього процесу (Ліннік, 2014).

Аналіз філософського, психолого-педагогічного, методичного досвіду в рамках організації освітньої діяльності здобувачів освіти наголошує на актуальності досліджуваної проблеми формування різного типу компетенції через призму суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Наявність високого рівня сформованості компетенції забезпечує здобувачам освіти здатність вміти вести конструктивний діалог, толерантно ставитися до думки партнера з комунікації, розуміти й адекватно інтерпретувати ситуацію спілкування, спрямовуючи її на продуктивний результат. Реалізація суб'єктно-суб'єктної взаємодії на основі співробітництва та рівноправного партнерства з урахуванням соціально-психологічних особливостей учнів передбачає вдосконалення якості викладання; формування готовності майбутніх учителів до діалогічної діяльності; відсутність вікового блокування; адаптацію до комунікативного середовища; створення умов самореалізації учнів,

застосування інформаційно-комунікаційних технологій в практичній діяльності (Лойко, 2019).

Будь-який вид взаємодії передбачає міжособистісний зв'язок різного рівня як мінімум двох учасників діалогу. Наслідуючи логіку організації освітнього процесу, варто відзначити необхідність створення ефективного контакту партнерів комунікації. Очевидно, що для досягнення успішної комунікативної співпраці, кожен із партнерів спілкування повинен виявляти певний ступінь зацікавленості в даному процесі та бути націленим на застосування компенсаторних умінь у ситуації діалогової скрути. Проте, взявши за основу створення моделі формування компетенції здобувачів освіти компетентнісний підхід, відзначимо особливу роль статусу педагога у процесі викладання.

У разі реалізації Концепції Нової української школи побудова контакту педагога й учня ототожнюються суб'єкт-суб'єктними взаємовідносинами, де перший виступає в ролі рівноправного партнера другому, який відрізняється авторитетом і накопиченим досвідом у певній сфері. Важливість реалізації суб'єктних відносин з урахуванням соціально-психологічних особливостей особистості здобувача освіти обумовлюється формуванням готовності до комунікативної діяльності через відсутність вікового блокування, адаптацію до комунікативного середовища. Цей процес передбачає зацікавлене спостереження, підтримку, консультування, заохочення прогресу комунікативного ускладнення, що навчається в ситуації, спрямований на пошук стратегічних ходів подолання проблем. Педагог, виступаючий нині як учасник комунікації, створює умови для самореалізації мотивує їх до самостійності й упевненості у собі (Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа», 2016).

Та слід відзначити, що нині складно уявити собі людину, яка обходиться без техніки. Ми часом і кроку не можемо ступити без будь-яких комунікативних пристроїв, гаджетів. Комплексне забезпечення освітнього процесу комп'ютерними пристроями сьогодні не є питанням моди, а гострою необхідністю (Гуревич, 2011).

Стандарти організації освітнього процесу запроваджують високі вимоги до інформаційної складової підготовки. Ефективності її реалізації, а також організації самостійної роботи учнів може сприяти використанню інформаційних ресурсів, розміщених у відкритому доступі до мережі Інтернет.

Пошук вирішення проблеми ефективної організації освітнього процесу, що відповідають вимогам інформаційного суспільства, є доцільним в освітньому процесі за допомогою інформаційних технологій. Більш того, особливої ролі набуває використання не просто інформаційних технологій, що дозволяють тим чи іншим способом передавати наявні знання, а впровадження таких технологій, які забезпечують комунікацію між суб'єктами освітнього процесу. Ці технології отримали назву інформаційно-комунікаційних технологій. А

цей механізм взаємодії – інформаційно-комунікаційна взаємодія (Кадемія, 2011).

Для того, щоб успішно застосовувати ІКТ у науково-методичній роботі, викладач має бути добре поінформований про різні види інформаційно-комунікаційних технологій, вміти користуватися ними та застосовувати їх у своїй роботі. Необхідними вміннями викладача є: уміння знаходити потрібну науково-методичну та навчально-методичну інформацію в мережі Інтернет, публікувати результати науково-методичної та навчально-методичної роботи на сайтах педагогічної спрямованості, в електронних журналах, електронних конференціях (для проведення яких потрібно менше витрат, ніж для скликання міжнародної конференції) (Манак, 2011).

Останнім часом в освітньому процесі стали застосовуватися планшети та електронні дошки, що дозволяють вибудувати матеріали опорних конспектів у вигляді структурно-логічних схем та таблиць, а також застосовувати елементи форматування тексту та оперативно змінювати його після створення, чого не можна зробити, якщо текст оформлений у письмовому вигляді. З поступовим впровадженням таких нових технологій зросте якість подання інформації (Літош, 2005).

Подання інформації у структурній формі з використанням комп'ютера має низку переваг у порівнянні з текстовим викладом навчального матеріалу на папері. При лінійній побудові текстової інформації у письмовому вигляді часто буває складно визначити структуру явища, що вивчається. Ця складність значною мірою долається при заміні суцільного тексту лекції на папері оформленням її у вигляді таблиць, а краще – схем чи презентацій в електронному вигляді (Морзе, 2008).

Перетворення навчального матеріалу – це особливий прийом, який активізує мислення учня. Такий підхід до викладання допомагає учителю ще чіткіше викласти матеріал з навчальної дисципліни, своєю чергою, схематична інтерпретація представленого матеріалу формує цілісну картину навчального тексту в здобувачів освіти, а використання ІКТ – підвищує готовність учнів до сприйняття матеріалу.

Важливо вміти використовувати у викладанні всі доступні ресурси та засоби, які надає Інтернет. Знання основ роботи з ІКТ, бачення широких освітніх можливостей та перспектив розвитку мережі Інтернет та телекомунікацій (e-mail, web-форумів, електронних конференцій тощо), використання матеріалів освітніх сайтів, різних підходів до побудови мультимедійних навчальних програм – все це дозволяє якісно покращити навички роботи як вчителя, так і сучасного учня, майбутнє якого, безсумнівно, вимагатиме вміння не лише володіти ІКТ, а й уміти ефективно їх використати (Кадемія, 2011).

Використання електронних продуктів, а саме планшетів, електронних дошок, нетбуків, мультимедійних проекторів, дозволяє представити навчальний матеріал як систему образів, що включаються до

структурованої інформації, яка розташована в алгоритмічному порядку, задіяти різні канали сприйняття та закласти інформацію в довгострокову пам'ять студентів.

Інформаційний освітній простір забезпечується електронними освітніми ресурсами – засобами навчання, розміщеними на цифрових носіях різного типу. Вони значно розширюють освітні можливості для здобувачів освіти, створюючи комфортні умови для навчання, усуваючи різноманітні бар'єри, забезпечуючи індивідуальний підхід в освітньому процесі (Гуревич, 2011).

Відповідно до Положення про електронні освітні ресурси, яке було оновлено 29 травня 2019 року, в освітньому процесі може бути застосована велика кількість цифрових засобів: електронний підручник, електронний робочий зошит, електронний навчальний посібник, електронні методичні рекомендації, електронний практикум тощо (Положення про електронні освітні ресурси, 2019). Це модернізує процес навчання, а також надає учасникам освітнього процесу рівні можливості доступу незалежно від форми організації навчання та місця проживання.

Один з найсучасніших засобів освітнього процесу в Україні, що полегшує роботу вчителям та учням, надає більше комфорту в користуванні шкільною документацією, є платформа Electronic Journal, що передбачає використання електронних журналів (для вчителів та адміністрації школи) та електронних щоденників (для учнів та їхніх батьків). За допомогою цього сервісу вчителі мають можливість вести статистику відвідування дітей, виставляти оцінки та залишати коментарі до них, вносити домашні завдання, коментарі до запланованих або проведених уроків, заощаджуючи свій час та знаходячись в будь-якому місці. Учні, користуючись гаджетами, мають доступ до цифрового щоденника із зазначенням розкладу уроків та оцінок, що автоматично з'являються після заповнення вчителем е-журналу.

Серед електронних документів – таблиця успішності, що доповнює е-журнал та е-щоденник. Вона містить оцінки школяра з усіх предметів, а також підсумкові оцінки за чверть. Наводячи мишкою на клітинку з оцінкою, можна побачити, який вчитель її виставив, та прочитати коментар до неї. Це особливо важливо для зворотного зв'язку з батьками учнів. Таким чином, цей гнучкий цифровий сервіс дозволяє простежити успішність дитини протягом навчальної чверті, дає змогу вчасно коригувати прогалини у знаннях школярів, тримати постійний зв'язок з педагогами. Щоб школяру було легше побачити наявний рівень успішності, порівнюючи його зі своїми минулими досягненнями, слід звертатися до графіків успішності – графічному зображенні досягнень у вигляді діаграми (Електронні щоденники та журнали).

Забезпечувати комфортні умови навчання та спілкування, створювати партнерські стосунки в класі між вчителем та учнями допомагають не лише електронні документи, а й платформи дистанційного навчання. Сьогодні в українських школах активно

практикується модель змішаного навчання, і один із сценаріїв такого формату – «перевернутий клас», за яким частину матеріалу учні вивчають вдома самостійно, користуючись презентаціями, відеоматеріалами та іншими інформаційними ресурсами, а решта часу відводиться на практичні роботи, спілкування школярів між собою та вчителем у класі. Така організація освітнього процесу істотно змінює роль вчителя: з інформатора він перетворюється на помічника, фасилітатора, надаючи індивідуальні консультації та поради, тісно співпрацюючи з дітьми. Роль школярів при цьому змінюється також – вони не пасивно сприймають готовий матеріал, а є активними учасниками освітнього процесу, самостійно засвоюючи знання та шукаючи їх практичне застосування (Модель навчання «Перевернутий клас»: змінюємо освітній процес, 2018).

Існує багато електронних сервісів і платформ, які забезпечують гнучкий зворотний зв'язок у навчанні, але окрім цього роблять освітній процес захоплюючим і цікавим, вносячи ігрові та змагальні елементи. Це також забезпечує партнерську взаємодію учасників процесу навчання, створює демократичну атмосферу на уроках, дозволяє кожній дитині проявити себе.

Одна з найвідоміших платформ, що створює захоплююче ігрове середовище – сервіс Kahoot. Завдяки йому вчитель може перетворити перевірку та оцінювання компетентностей учнів в інтерактивну гру з чудовим зворотним зв'язком. За допомогою сервісу Plikers опитування учнів можна провести у форматі інтерактивної вікторини або інтелектуальної розминки: після сканування учнями QR-кодів, за якими сховані завдання і запитання, вони виводяться на великий екран у класі. Задача школярів – якнайшвидше дати відповідь, тим самим заробивши бал або можливість відсканувати своїм смартфоном наступний QR-код для класу.

Серед інших інтернет-сервісів, що дають змогу створювати різноманітні ігрові завдання, дидактичні вправи, вікторини та інші активності, варто назвати ресурси LearningApps, Quizlet, Miksike тощо (Лойко, 2019). Деякі з них навіть генерують завдання автоматично, полегшуючи роботу вчителю та пропонуючи учням завдання й навчальний матеріал згідно з вимогами до рівня і змісту компетентностей здобувачів освіти у Новій українській школі.

Характеризуючи суб'єкти освітнього процесу, має сенс відзначити, що кожен вчитель та учень є єдиним суспільним суб'єктом, а разом вони є сукупним суб'єктом усього освітнього процесу. Причому загальна мета освітнього процесу як виду діяльності може бути визначена як збереження та подальший розвиток суспільного досвіду, накопиченого цивілізацією, спільністю, окремим народом. Вона реалізується двома зустрічно спрямованими цілями передачі та прийому, організації освоєння цього досвіду та його засвоєння. У такому разі ми повною мірою говоримо про сукупний ідеальний суб'єкт всього

освітнього процесу. Ефективність дії такого суб'єкта буде визначена свідомістю, двома його сторонами (учитель, учень), а також загальною цивілізаційно-значущою метою (Ліннік, 2014).

Процеси інформатизації сучасного суспільства характеризуються процесами вдосконалення та масового поширення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Подібні технології активно застосовуються для передачі інформації та забезпечення взаємодії педагога та учня в сучасних системах освіти. Сучасний педагог, незалежно від предмета, що викладається, повинен не тільки володіти знаннями в галузі ІКТ, але і бути фахівцем з їх застосування у своїй професійній діяльності.

Сучасні ІКТ надають додаткові можливості для формування та розвитку інформаційної компетенції. Застосування залежить від уміння включати ІКТ до системи навчання, від професійної компетенції педагога, створюючи позитивну мотивацію і психологічний комфорт, сприяючи розвитку умінь і навичок.

Таким чином, використання ІКТ у викладанні значно підвищує не лише ефективність навчання, а й допомагає вдосконалювати різноманітні форми та методи навчання, підвищує зацікавленість у глибокому вивченні матеріалу.

Список використаної літератури

- 1. Концептуальні** засади реформування середньої освіти «Нова українська школа». (2016). URL : <http://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf> (дата звернення: 30.10.2021). **2. Ліннік О. О.** Майбутній учитель як суб'єкт педагогічної взаємодії: підготовка до співпраці з молодшими школярами : монографія. Київ : Слово, 2014. 304 с. **3. Лойко Н. П.** Інформаційно-комунікаційна компетентність як засіб партнерської взаємодії вчителя та учнів. *Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах Нової української школи : науково-практична конференція (15 травня 2019 року) /* Комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради. URL : <https://conf.zippo.net.ua/?p=239> (дата звернення: 30.10.2021). **4. Гуревич Р. С.,** Кадемія М. Ю., Козяр М. М. Інформаційні технології навчання: інтегрований підхід / за ред. Гуревича Р. С. Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2011. 484 с. **5. Кадемія М. Ю.,** Шахіна І. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Планер», 2011. 220 с. **6. Манако А. Ф.** Еволюція та конвергенція інформаційних технологій підтримки освіти та навчання. *Нові інформаційні технології в освіті для всіх: навчальні середовища : збірник праць VI Міжнародної конф. (22–23 листопада 2011 р., м. Київ).* Київ : МННЦ, 2011. С. 20–35. **7. Літош Ю. М.** Основи інформаційно-комунікаційних технологій : навч.-довід. посіб. Чернівці : ОППО, 2005. 58 с. **8. Морзе Н. В.** Основи

інформаційно-комунікаційних технологій. Київ : Видавнича група BHV, 2008. 352 с. **9. Положення** про електронні освітні ресурси. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text> (дата звернення: 29.10.2021). **10. Електронні** щоденники та журнали. URL : <https://e-schools.info/e-service> (дата звернення: 29.10.2021). **11. Модель** навчання «Перевернутий клас»: змінюємо освітній процес. *Освітній проект «На урок»*. URL : <https://naurok.com.ua/post/model-navchannya-perevernutiy-klas-zminyuemo-osvitniy-proces> (дата звернення: 30.10.2021).

References

1. Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» [Conceptual principles of secondary education reform «New Ukrainian School»]. Retrieved from <http://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf> (Last accessed: 30.10.2021) [in Ukrainian]. **2. Linnik, O. O.** (2014). Maibutnii uchytel yak sub'iekt pedahohichnoi vzaiemodii: pidhotovka do spivpratsi z molodshymy shkoliaramy [The future teacher as a subject of pedagogical interaction: preparation for cooperation with younger students]. Kyiv: Slovo [in Ukrainian]. **3. Loiko, N. P.** (2019). Informatsiino-komunikatsiina kompetentnist yak zasib partnerskoi vzaiemodii vchytelia ta uchniv [Information and communication competence as a means of partnership between teachers and students]. Retrieved from <https://conf.zippo.net.ua/?p=239> (Last accessed: 30.10.2021) [in Ukrainian]. **4. Hurevych, R. S.** (2011). Informatsiini tekhnolohii navchannia: intehrovanyi pidkhid [Information learning technologies: an integrated approach]. Lviv: Vyd-vo «SPOLOM» [in Ukrainian]. **5. Kademiia, M. Yu.** (2011). Informatsiino-komunikatsiini tekhnolohii v navchalnomu protsesi [Information and communication technologies in the educational process]. Vinnytsia: TOV «Planer» [in Ukrainian]. **6. Manako, A. F.** (2011). Evoliutsiia ta konverhentsiia informatsiinykh tekhnolohii pidtrymky osvity ta navchannia [Evolution and convergence of information technologies to support education and training]. Kyiv: MNNTs [in Ukrainian]. **7. Litosh, Yu. M.** (2005). Osnovy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Fundamentals of information and communication technologies]. Chernihiv: OIPPO [in Ukrainian]. **8. Morze, N. V.** (2008). Osnovy informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Fundamentals of information and communication technologies] Kyiv: Vydavnycha hrupa BHV [in Ukrainian]. **9. Polozhennia** pro elektronni osvitni resursy [Regulations on electronic educational resources]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12#Text> (Last accessed: 29.10.2021) [in Ukrainian]. **10. Elektronni** shchodennyky ta zhurnaly [Electronic diaries and magazines]. Retrieved from <https://e-schools.info/e-service> (Last accessed: 29.10.2021) [in Ukrainian]. **11. Model** navchannia «Perevernutyi klas»: zminiuiemo osvitnii protses [Inverted classroom learning model: changing the educational process]. Retrieved from

<https://naurok.com.ua/post/model-navchannya-perevernutiy-klas-zminyuemo-osvitniy-proces> (Last accessed: 30.10.2021) [in Ukrainian].

Блудова Ю. О., Потапова Н. В. Особливості суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу засобами інформаційно-комунікаційних технологій

Особливістю сучасної компетентнісно-орієнтованої парадигми освіти є суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії педагогів та учнів. Побудова контакту педагога й учня ототожнюються суб'єкт-суб'єктними взаємовідносинами, де перший виступає в ролі рівноправного партнера другому. Реалізація суб'єктно-суб'єктної взаємодії на основі співробітництва та рівноправного партнерства з урахуванням соціально-психологічних особливостей учнів передбачає вдосконалення якості викладання; формування готовності майбутніх учителів до діалогічної діяльності; відсутність вікового блокування; адаптацію до комунікативного середовища; створення умов самореалізації учнів, застосування інформаційно-комунікаційних технологій в практичній діяльності.

Стандарти організації освітнього процесу запроваджують високі вимоги до інформаційної складової підготовки. Ефективності її реалізації, а також організації самостійної роботи учнів може сприяти використанню інформаційних ресурсів, розміщених у відкритому доступі до мережі Інтернет. Особливої ролі набуває використання не просто інформаційних технологій, що дозволяють тим чи іншим способом передавати наявні знання, а впровадження таких технологій, які забезпечують комунікацію між суб'єктами освітнього процесу.

Сучасний освітній процес передбачає використання різноманітних інтернет-ресурсів, навчальних платформ, що дозволяють учням працювати віддалено і при цьому мати гнучкий зворотний зв'язок з учителями. За такої організації освітнього процесу педагог перетворюється на консультанта, наставника, помічника дитини – це робить спілкування учасників процесу навчання більш демократичним.

Ключові слова: освітній процес, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, інформаційно-комунікаційні технології.

Блудова Ю. А., Потапова Н. В. Особенности субъект-субъектного взаимодействия участников образовательного процесса средствами информационно-коммуникационных технологий

Особенностью современной компетентно-ориентированной парадигмы образования является субъект-субъектный характер взаимодействия педагогов и учащихся. Построение контакта педагога и ученика отождествляются субъектно-субъектными взаимоотношениями, где первый выступает в роли равноправного партнера второму. Реализация субъектно-субъектного взаимодействия на основе сотрудничества и равноправного партнерства с учетом социально-

психологических особенностей учащихся предполагает усовершенствование качества преподавания; формирование готовности будущих учителей к диалогической деятельности; отсутствие возрастной блокировки; адаптацию к коммуникативной среде; создание условий для самореализации учащихся, применение информационно-коммуникационных технологий в практической деятельности.

Стандарты организации образовательного процесса вводят высокие требования к информационной составляющей подготовки. Эффективность ее реализации, а также организация самостоятельной работы учащихся может способствовать использованию информационных ресурсов, размещенных в открытом доступе к сети Интернет. Особую роль приобретает использование не просто информационных технологий, позволяющих тем или иным способом передавать имеющиеся знания, а внедрение таких технологий, обеспечивающих коммуникацию между субъектами образовательного процесса.

Современный образовательный процесс предполагает использование разнообразных интернет-ресурсов, учебных платформ, которые разрешают ученикам работать удаленно и при этом иметь гибкую обратную связь с учителями. С такой организацией образовательного процесса педагог превращается в консультанта, наставника, помощника ребенка – это делает общение участников процесса обучения более демократическим.

Ключевые слова: образовательный процесс, субъект-субъектное взаимодействие, информационно-коммуникационные технологии.

Bludova Y., Potapova N. Features of subject-subject interaction of participants of educational process by means of information and communication technologies

A feature of the modern competency-oriented paradigm of education is the subject-subject nature of the interaction of teachers and students. Building contact between teacher and student is identified by subject-subject relationships, where the former acts as an equal partner to the latter. Implementation of subject-subject interaction on the basis of cooperation and equal partnership, taking into account the socio-psychological characteristics of students involves improving the quality of teaching; formation of readiness of future teachers for dialogical activity; no age lock; adaptation to the communicative environment; creating conditions for students' self-realization, application of information and communication technologies in practice.

Standards for the organization of the educational process introduce high requirements for the information component of training. The effectiveness of its implementation, as well as the organization of independent work of students can contribute to the use of information resources posted in open access to the Internet. A special role is played not only by the use of information technologies that allow one way or another to transfer existing

knowledge, but the introduction of such technologies that provide communication between the subjects of the educational process.

In order to successfully use ICT in scientific and methodological work, the teacher must be well informed about different types of information and communication technologies, be able to use them and apply them in their work. Necessary skills of the teacher are: the ability to find the necessary scientific and methodological and educational information on the Internet, to publish the results of scientific and methodological and educational work on pedagogical sites, in electronic journals, electronic conferences.

It is important to be able to use all the available resources and tools provided by the Internet in teaching. Knowledge of the basics of ICT, vision of broad educational opportunities and prospects for the development of the Internet and telecommunications (e-mail, web-forums, e-conferences, etc.), use of educational sites, different approaches to building multimedia training programmes - all this allows to improve skills the work of both the teacher and the modern student, whose future will undoubtedly require the ability not only to master ICT, but also to be able to use them effectively.

Modern educational process implies the use of different Internet resources, educational platforms that let working remotely and having flexible feedback with teachers at the same time. With such organization of the educational process a teacher turns into a consultant, an advisor, an assistant of a child – it makes communication of participants of educational process more democratic.

Key words: educational process, subject-subject interaction, information and communication technologies.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2021 р.

Прийнято до друку 26.11.2021 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Докучаєва В. В.